

VÉGZETT HALLGATÓI KÉRDŐÍV TELJES TARTALMI MEGÚJÍTÁSA FRISSDIPLOMÁS KUTATÁS

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Készült az EFOP-3.4.5-VEKOP-17-2017-00001 azonosítószámú, *Rendszerszintű fejlesztések és hozzáférés bővítését szolgáló ágazati programok a felsőoktatásban* kiemelt projekt DPR Pillér megvalósítása során.

Szerző: Keresztszeghy Fruzsina

Felelős kiadó:

Dr. Gloviczki Zoltán

© Oktatási Hivatal, 2020

Az Oktatási Hivatal kiadványa az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg. A kiadvány adatainak bármilyen formában történő nyilvános közzétételéhez vagy felhasználásához a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	4
Kutatásmódszertan	5
Változások a korábbi módszertanhoz képest.....	5
Javaslatok	7

Bevezetés

A Frissdiplomás kutatás közel tíz éve zajlik Magyarországon, és mint ilyen, az egyik legrégebbi szisztematikus felsőoktatási adatfelvételnél minősül. A kutatási kérdőív és módszertan kialakításakor a maitól jelentősen eltérő adatfelvételi környezetben került kialakításra a módszertana és implementálásra a megvalósítása. A felnövő generációk megváltozott médiahasználati szokásai, a dinamikus fejlődő és lehetőségeket kitágító technológiai változás lehetővé – és szükségessé – teszi a kutatási modul teljes körű tartalmi, módszertani megújítását. Elsőként (2019-ben) a Frissdiplomás kutatás (végzett hallgatók körében történő felmérés) módszertana kerül megváltoztatásra, majd az aktív hallgatók körében végzett kutatás áttervezése történik meg (2020-ban).

A Frissdiplomás kutatás megújításának lehetséges irányai:

- kérdőív tartalmának (kérdésblokkjainak, kérdéseinek) felülvizsgálata és megújítása
- a kutatás strukturális megújítása (pl a FOI lekérdezés helyett áttérés központi menedzselésre, regiszter alapú survey megoldás alkalmazására).

A 2018-as, EFOP 3.4.5 program keretében futott pilot regiszter alapú survey rávilágított arra, hogy a jelenlegi technológiai háttérrel a kutatás struktúrájának, adatfelvételi rendszerének megváltoztatása nem lehetséges.

A kutatás tartalmi megújítása, a kérdőív és kérdéseinek átszerkesztése évek óta húzódnó folyamat, mely egyaránt találkozik a felsőoktatási intézmények igényeivel, az Oktatási Hivatal módszertani megújítási elképzeléseivel, és tekintettel az egyre csökkenő válaszadási arányra, várhatóan a fiatalok igényeivel is.

Kutatásmódszertan

Az adatfelvétel módszere változatlan marad. A kutatást a felsőoktatási intézmények végzik az OH által rendelkezésre bocsátott rövid kérdőív alapján, amelyhez hozzáilleszthetik az intézményi kérdésblokkokat is.

A kérdőív lekérdezéséhez szükséges szoftvert és hozzáférést továbbra is elérhetővé teszi az OH az intézmények számára, az adatbázisok visszaküldésének rendszere is változatlan marad.

Változások a korábbi módszertanhoz képest

A változtatás általános elvei:

- kérdésszám csökkentése
- kérdések szövegezésének egyszerűbbé tétele
- kérdőív blokkjai sorrendjének logikai felülvizsgálata
- az elágazások számának csökkentése

1. a végzetteket a végzést követő 1 és 5 évben keressük meg kérdőívvel

A jelenlegi rendszerben minden végzett három alkalommal kap a diplomás pályakövetéshez kapcsolódó kérdőívet, ami a gyakoriság miatt, annak fényében, hogy minden kutatási hullámban ugyanazt a kérdéssort kapja meg a végzett hallgató, az ismétlődés miatt önmagában is kevésbé motiválttá teheti a válaszadókat.

Ehhez hozzájárul még az is, hogy ha valaki egyenes vonalon megy tovább alapképzésről mesterképzésre és ott időben végez, akkor jelenleg egyidejűleg két kérdőívet is kaphat alapképzés után 3 illetve 5 évvel (mesterképzés után 1 illetve 3 évvel), azonos vagy különböző intézményektől.

A megújított módszertan szerint minden végzett hallgató a végzést követő 1 és 5 évben kap intézményi kérdőívet (a 3. éves mérést elhagyjuk). Az első év megtartása mellett több érv szól:

- jobb az e-mail cím adatbázis
- több a válaszadó
- közelebb van a végzés, mintha pl a végzést követő 2 évvel kerestük volna meg a hallgatókat
- megmarad a kontinuitás a korábbi lekérdezésekkel

2. Eltérő kérdőívek összeállítása

A Frissdiplomás kutatás megújított módszertanában nem változna meg az a szempont, hogy a végzettség óta eltelt időszak alapján, és nem képzési szint alapján differenciáltak a kérdőívek. A végzést követő első és ötödik évben azonban eltérő fókuszú kérdőívekkel keressük meg a végzetteket.

Szakmai szempontból a végzés óta eltelt időszak szerint eltérő kérdőívek összeállítása melletti érv, hogy a két időszakban más-más élethelyzetben vannak a végzetek, s ezt a kérdőív fókuszát tekintve is érdemes szem előtt tartani. A végzés után 5 évvel már jóval több – a konkrét felsőoktatási képzésen túlnyúló – hatás éri a fiatalok többségét, amelyek kevésbé kötődnek a felsőfokú tanulmányokhoz, illetve a konkrét intézmény(ek)hez, ugyanakkor ezek feltárása lényeges információkkal szolgál a munkaerőpiaci életút vizsgálatához. 5 év elteltével a fiatalok többsége már egy viszonylag stabil foglalkoztatási pozícióba jut, s az ahhoz vezető út feltárása (különös tekintettel a további képzésekre, tanulmányokra) visszacsatolással szolgál a felsőoktatási képzésekről és hasznos információ lehet mind az oktatáspolitikára, mind az intézmények számára (pl. szükség volt-e további képzésekre, megszerzett kompetenciák használata).

A Frissdiplomás fókuszában eltérő differenciált modulokkal valósul meg a végzést követő 1 és 5 éve végzett hallgatók körében.

Rövid távú visszajelzést (végzést követő 1 év) kutatás

A rövid távú visszajelzésre alapuló kutatási megoldásoknak több modellje létezik. Ausztráliában egészen a közelmúltig (1972-2015 között) a végzés után 4 hónappal kérdezték meg a volt hallgatókat az Australian Graduate Survey (AGS) keretében. Írországban a First Destination Survey néven futó pályakövetési rendszer 1982 óta valamennyi állami egyetemre kiterjed éves gyakorisággal, a volt hallgatókat rövid idővel a végzést követően megkeresve (a 2017-ben végzettek vonatkozásán, a végzés után 9 hónappal).

Figyelembe véve az országok tapasztalatait, ahol van rövidtávú visszajelző kérdőív (is), az alábbi témakörök képezhetik a törzskérdőívet:

- aktuális foglalkoztatási helyzet (státusz jellege, bér, egy vagy több foglalkoztatás, munka jellege, szervezet jellege, mióta dolgozik itt)
- az aktuális állás megtalálásának folyamata, választás oka
- munkavállalás a tanulmányok alatt
- munkanélküli időszak
- állással való elégedettség, munkahelyváltási szándék
- felsőoktatás és munkaerő-piaci helyzet kapcsolata (illeszkedés, megszerzett és használt képességek, tudáselemek)
- tanulmányok minőségére vonatkozó általános visszajelzés az intézmények számára (ha tudunk találni közös elemeket a korábbi intézményspecifikus kérdésekből)
- jelenlegi tanulmányok (pl. nyelvtanulás, OKJ-s képzés – ezen belül a felsőfokú tanulmányok a FIR-ből) és tanulmányi tervek
- tanulmányi és munkavállalási célú nemzetközi mobilitás és mobilitási tervek
- személyes adatok (szocio-demográfia, lakóhely, család)

Középtávú visszajelző (végzést követő 5 év) kutatás

A nemzetközi kutatási tapasztalatok azt mutatják, hogy 4-5 évvel a végzés után már olyan eredmények nyerhetők a munkaerőpiaci sikerességről, amelyek nem csupán egy karrierút kezdeti állomását jelentik, hanem középtávon is előre jelezhetik a sikerességet. A hazai 1999-2004 között zajlott FIDÉV-kutatásban is hasonló időtávot vettek alapul, s az eredmények azt mutatták, hogy a felsőfokú végzettséget szerzettek kedvező induló munkaerő-piaci helyzete az életpálya későbbi időpontjában tovább javult, a végzetek munkaerőpiaci integráltsága egyre teljesebbé vált. A kutatás eredményei arra is rávilágítottak, hogy a fiatal diplomások munkaerőpiaci beilleszkedésében fontos szerepet játszottak a különféle további tanulmányok, legyenek azok formális vagy nem formális tanulási alkalmak.

A végzés után 5 évvel tervezett vizsgálat arányaiban több, a munkaerő-piaci sikerességre, az azokat befolyásoló munkaerőpiaci tényezőkre vonatkozó elemet tartalmazhat. Főbb témakörök a következők lehetnek:

- aktuális foglalkoztatási helyzet (státusz jellege, bér, egy vagy több foglalkoztatás, munka jellege, szervezet jellege, mióta dolgozik itt)
- aktuális foglalkoztatás választásának okai, többes foglalkoztatás okai
- motivációk, karriertervek, állással való elégedettség
- felsőoktatás és munkaerő-piaci helyzet kapcsolata (megszerzett és használt készségek, tudáselemek)
- foglalkoztatás-történet (első állás jellemzői, állásban töltött és munkanélküli időszakok hossza összesen), külön kitérve a vállalkozási tapasztalatokra
- a szakmai fejlődéshez kapcsolódó formális és nem formális képzések, önkéntes munka stb.
- tanulmányi és munkavállalási célú nemzetközi mobilitás a végzés óta
- személyes adatok (szocio-demográfia, lakóhely, család)

3. Moduláris szerkezetű kérdőív

A Frissdiplomás kutatás jelentős tartalmai megújítása a moduláris szerkezet kialakítása.

Javaslatok

Kérdőív rövidítése

A jelenlegi kérdőív nehézkesen kitölthető. Túl hosszú, sok benne az elágazás, amely nehézkessé teszi a kérdőív kezelését és az adatelemzést, továbbá a feltételes kérdések alacsony válaszadói száma miatt korlátozottan használhatók. Túl hosszú, így az intézményi kérdések hozzáillesztésére kevés lehetőség marad; gyakran elhangzó jellemző, hogy unalmas és probléma az is, hogy nem differenciált – minden csoport, minden lekérdezési évben azonos kérdőívet kap.

A megújítás célja, hogy a kérdőív rövidüljön – az OH központi kérdőív moduljai a leghosszabb ágon is maximum 10 kitöltési igényt vegyenek igénybe. Kevés elágazást tartalmazzon, legyen minél

egyszerűbb és egyértelműbb, legyen trendi és legyen valós lehetősége az intézményeknek saját kérdések feltételére.

Moduláris szerkezet kialakítása

A moduláris szerkezet azt jelenti, hogy a kérdőív különböző tematikus blokkokból, azaz modulokból épül fel.

Modulok:

- törzskérdőív modul (core kérdőív): ez minden lekérdezési hullámban ugyanaz
- differenciált modul: eltérő modul az 1 és 5 éve végzetteknek szóló kérdőívekben. Egy évvel a végzés után inkább az átmenet lekérdezésén lesz a hangsúly, öt évvel a végzés után inkább a munkaerőpiaci életúton.
- tematikus blokk: ez minden évben változik, évente egy-egy meghatározott témakört jár körül, ugyanazt a témát 3-5 évente kérdezzük le újra.
- intézményi blokk: az intézmények saját kérdései

A Frissdiplomás kutatás támogató Szakértői Testület javaslata alapján az első évben (2019-ben) a life long learning kérdéskör kerül részletesebb vizsgálatra.